

УДК 027.021:021.9](477.74-25)

Наталія Майданюк,
голова бібліотекар Одеської національної
наукової бібліотеки імені М. Горького

Для майбутніх поколінь *(Про можливості та роль благодійників у поповненні фондів Одеської національної наукової бібліотеки імені М. Горького)*

Для ритмічної та ефективної життєдіяльності у сучасних умовах бібліотеці не обійтися без залучення до співпраці благодійників. Завдяки їхній допомозі поповнюються бібліотечні фонди, здійснюється видання бібліографічних покажчиків, науково-методичних посібників, реалізується чимало культурно-просвітницьких проектів. Підтримуючи тривалі взаємини з благодійниками, бібліотека завжди зацікавлена стежити за їхньою діяльністю, регулярно вітає друзів-доброзичливців зі святами, вагомими датами в особистому житті та в житті очолюваних ними колективів, запрошує на різноманітні заходи. Про один із таких заходів, який нещодавно відбувся в ОННБ імені М. Горького — урочисту зустріч з благодійниками "Слава, і честь, і мир кожному, хто робить Добро" — хочеться розповісти детальніше.

Це був своєрідний День подяки, що з 1998 року діє у бібліотеці, на який були запрошені лауреати Галереї почесних благодійників Одещини "Люди щедрих сердець", відомі політики, церковні та культурні діячі, підприємці, представники громадськості, тобто ті, хто впродовж останнього часу активно підтримує бібліотечний заклад.

— Історія благодійництва в Одесі багата своїми традиціями, — розпочала свій виступ генеральний директор ОННБ імені М. Горького, заслужений працівник культури України, повний кавалер ордена княгині Ольги, "Ордена Мистецтв та Словесності" (Франція), ордена Української православної церкви "Орден преподобного Нестора-літописця" III ступеня, голова координаційної ради Галереї благодійників Одещини "Люди щедрих сердець" Ольга Федорівна Ботушанська. — Яскраві сторінки вписали до неї такі видатні меценати, як генерал-губернатор Новоросійського та Бессарабського краю граф Михайло Семенович Воронцов, одеський міський голова Григорій Григорович Маразлі, попечитель Одеської публічної бібліотеки у 1897—1919 роках, почесний громадянин Одеси граф Михайло Михайлович Толстой, дипломат Олександр Скарлатович Стурдза та багато інших. Люди високоосвічені, благородні, наділені почуттям громадянського сумління, вони витрачали значні кошти на благодійницькі потреби Одеси. Зокрема, спрямовували свої зусилля на підтримку закладів культури — бібліотек, музеїв, театрів, а також на допомогу сирітським будинкам, лікарням, школам. Важко переоцінити значення їхніх добродійних діянь і для найстарішої Одеської публічної бібліотеки, нині це — Одеська національна наукова бібліотека імені М. Горького — один з найпотужніших інформаційних центрів України, головна джерельна база науки, освіти, культури південного регіону.

Власне, сам факт заснування Одеської публічної бібліотеки пов'язаний з благодійництвом — подання про її від-

криття не в останню чергу стало можливим після збирання з цією метою газетою "Одесский вестник" грошових пожертвувань одеситів. З різною інтенсивністю впродовж майже двох століть меценати і благодійники збагачували фонди бібліотеки. Сторінки одеської преси XIX—XX століть, зокрема того ж таки "Одесского вестника", рясніють повідомленнями про виявлення безкорисливості наших громадян щодо бібліотеки: "...Доктор Пансет пожертвовав в публичную библиотеку 27 томов сочинений, относящихся к медицине и хирургии..." // Одес. вест. — 1830. — 24 мая (№ 42); "Одесское общество истории и древностей производит обмен дублетами с городской публичной библиотекой..." // Одес. вест. — 1844. — 19 февр. (№ 15); "Одесская городская публичная библиотека честь имеет объявить о пожертвовании, поступивших в библиотеку в первой половине 1863 года..." // Одес. вест. — 1863. — 26 сент.; "...Помещик Одесского уезда г. Закржевский принес в дар городской библиотеке 50 томов разного рода сочинений по истории, археологии и проч." // Одес. вест. — 1885. — 17 дек. (№ 279); "Г-н Л. Володкович принес в дар библиотеке около 250 томов различных французских авторов..." // Одес. вест. — 1886. — 28 нояб. (№ 320); "Княгиня Волконская прислала в дар Одесской городской публичной библиотеке свыше 500 томов разных сочинений..." // Одес. вест. — 1886. — 12 июля (№ 186); "М. Попруженко пожертвовал публичной библиотеке 25 томов по богословию..." // Одес. вест. — 1889. — 1 июня (№ 108).

— Шляхетні традиції добродійності живуть і нині в нашому місті, — продовжила Ольга Федорівна. — Високою оцінкою та визнанням благодіянь тих, хто зробив вагомий внесок у справу добродійності й милосердя, продовжуючи тим самим меценатські традиції, закладені засновниками і видатними діячами Одеси, стало занесення імен та портретів сучасних меценатів до Галереї почесних благодійників Одещини "Люди щедрих сердець", яку 1998 року з ініціативи Одеської обласної Ради миру, Свято-Архангело-Михайлівського жіночого монастиря та Одеської національної наукової бібліотеки імені М. Горького було засновано у книгозбірні. Бібліотека ретельно зберігає для майбутніх поколінь інформацію про внесок цих людей у розвиток благодійництва, збереження духовності та національної культурної спадщини. Усі факти благородних справ друзів бібліотеки закладено до бази даних ОННБ імені М. Горького. Нині в портретній Галереї почесних благодійників представлено 20 осіб, серед яких відомі політики, ієрархи церкви, громадські діячі, підприємці.

Завдяки благодійницькій діяльності небайдужих до книги і долі бібліотеки людей ОННБ імені М. Горького вдається вирішувати чимало нагальних проблем, зокрема з по-

повнення фондів книгозбірні. Так, лише за останні п'ять років (2005—2010) книжкові дарунки лауреатів Галереї "Люди щедрих сердець" склали майже 5 тисяч примірників.

Духовним спрямуванням позначені книжкові дарунки представників церкви, які впродовж багатьох років опікуються проблемами ОННБ імені М. Горького, — Його Високопреосвященства митрополита Одеського та Ізмаїльського Агафангела, а також настоятельки Свято-Архангело-Михайлівського жіночого монастиря Серафими. Неоціненно за значенням стала підтримка Владики, коли в Україні було видано надзвичайно цінну реліквію українського народу — Пересопницьке Євангеліє, і саме завдяки Владиці, а також ігумені Серафимі наша книгозбірня отримала це унікальне коштовне видання. Серед безцінних дарувань Владики Агафангела та ігумені Серафими також і такі високохудожні видання, як "Дерев'яні церкви України", "Нариси з історії української графіки", "Історія Києво-Печерської лаври", "Піст від диявола" (дослідження Голодомору), "Одеський Спасо-Преображенський собор. Живзь. Гибель. Воскресение" та інші.

Незмінну увагу до бібліотеки виявляє народний депутат України, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань безпеки і оборони С. Гриневецький, який продовжує славні традиції губернаторського меценатства. У 2002 році ним засновано Фонд губернатора, який нині став іменним.

Серед раритетних видань, подарованих Сергієм Рафаїловичем, "Миная служебная" (1763), унікальне багатомне прижиттєве зібрання творів В. Гюго (1830), нові вітчизняні видання "Старовинні маєтки України", "Сучасна українська ікона", "Україна від Трипілля до Антів" та інші. За допомогою С. Гриневецького бібліотека видала чимало книг. Серед них — "Невичерпні джерела пам'яті" (репринтне видання рідкісних матеріалів з історії та етнографії України), зібрання історичних і мемуарних нарисів бібліографа й журналіста О. Дерібаса "Старая Одесса. Забытые страницы" та багато інших.

Кожному з одеситів добре відоме ім'я Героя України, почесного громадянина Одеси Володимира Станіславовича Філіпчука. Сьогодні в місті працює його прекрасне дітище, родинна гордість — Благодійний медичний центр "Надія, Добро, Добробут", який дарує здоров'я тисячам городян. Без підтримки В. Філіпчука неможливим було б зведення в Одесі Будинку Милосердя.

З першого року проведення Всеукраїнської виставки-форуму "Українська книга на Одещині" очолюваний В. Філіпчуком колектив ВАТ "Ексімнафтопродукт" був незмінним спонсором цієї культурно-просвітницької акції. Володимир Станіславович долучився і до багатьох видавничих проєктів бібліотеки, зокрема до видання ювілейного буклета до 170-річчя ОННБ імені М. Горького.

Завдяки постійній увазі начальника Одеського морського торговельного порту, Героя України М. Павлюка до фондів бібліотеки надійшли цікаві повнокольорові альбоми, що відображають Південну Пальміру як торговельний центр: "Порт и Одесса", "Одесский морской торговый порт" та інші, до арсеналу бібліотеки додалася нова оргтехніка.

Упродовж сорока років благодійницької діяльності французької художниці, почесного громадянина Одеси Сюзанни Саварі фонд бібліотеки збагатився більше як на три тисячі видань переважно мистецького характеру.

Поповненню бібліотечного фонду, популяризації української книги, підтримці вітчизняного книговидання сприяє також Всеукраїнська виставка-форум "Українська книга на Одещині", започаткована бібліотекою у 2000 році. У цій високій меті бібліотеку всебічно підтримують Міністерство культури і туризму України, Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів, Державна наукова установа "Книжкова палата України імені Івана Федорова", Одеська облдержадміністрація, Одеська обласна та міська ради, ме-

ценати і благодійники, діячі науки, культури, представники громадських організацій міста та області.

До шановного зібрання звернулася настоятелька Свято-Архангело-Михайлівського жіночого монастиря ігуменя Серафима, співголова координаційної ради Галереї почесних благодійників Одещини "Люди щедрих сердець". Вона передала привітання від Його Високопреосвященства митрополита Одеського та Ізмаїльського Агафангела та вручила генеральному директору бібліотеки О. Ботушанській грошову пожертву на потреби книгозбірні.

— Нинішній рік особливий для України, він позначений кількома важливими історичними та культурологічними подіями. Його оголошено Роком Української Першокниги з нагоди 450-річчя Пересопницького Євангелія — святої книги, духовної реліквії українського народу, на якій складають присягу президенти нашої держави. Цьогоріч українська і світова громадськість вшанує пам'ять Тараса Григоровича Шевченка, адже у 2011 виповнюється 150 років від дня смерті та перепоховання генія українського народу. А ще на Одещині цей рік оголошений Роком культури та Роком Григорія Маразлі, відомого своїми благодіяннями, меценатською діяльністю. Отож нинішня зустріч — це гарний початок для всіх цьогорічних добрих справ, — наголосила ігуменя Серафима.

Усіляких гараздів у житті, успіхів у благородній справі збереження та популяризації книги побажали присутнім заступник голови Одеської облдержадміністрації Д. Волошенков, який передав вітання від голови облдержадміністрації Е. Матвійчука, депутат Одеської обласної ради В. Музалев, який вручив О. Ботушанській Вітальну адресу голови Одеської обласної ради М. Пундика, співробітник Представництва Міністерства закордонних справ України в Одесі В. Бондарчук.

З подарунками та добрими словами прийшли і цього разу до бібліотеки лауреати Галереї благодійників — народний депутат України С. Гриневецький, президент акціонерного товариства "Пласке" О. Платонов, начальник управління дозвільних та погоджувальних процедур Одеської міськради Є. Брилько, меценати — голова Князівського Дому Горчакових князь А. Горчаков, заступник начальника морського торговельного порту "Южний" І. Чорбаджі.

— Висловлюю подяку співзасновникам і співголовам Галереї почесних благодійників "Люди щедрих сердець", які своїми ініціативами заклали цеглину у фундамент духовності, — сказав Сергій Гриневецький.

— Бібліотека, як Храм знань і духовності, вимагає нашого постійного піклування. В умовах напруженості й конфліктності сучасного суспільства, вседозволеності Інтернету і приватних телеканалів, коли молоде покоління помітно відкинуто від такого потужного джерела мудрості і моральності, як книга, ми, на жаль, стали свідками масового безкультур'я і втрати просвітництва. Цей чинник також несе загрозу безпеці держави, — вважає народний депутат.

Сергій Рафаїлович подарував бібліотеці ексклюзивне тритомне видання "Історія українського парламентаризму", підготовлене Інститутом історії НАН України (видане під редакцією Голови Верховної Ради України, академіка Володимира Литвина).

— Дійсно добрі справи роблять завжди від душі, — переконаний Олег Платонов, президент акціонерного товариства "Пласке", колектив якого фактично є співзасновником і постійним спонсором Всеукраїнської виставки-форуму "Українська книга на Одещині". — Одесити славляться своєю життєлюбністю та гумором, а коли потрібно — демонструють непохитність характеру і незламність волі.

— Важливо, — підкреслив Олег Ісакович, — щоб подібні зустрічі з друзями бібліотеки стали традиційними.

Це велике щастя жити в місті великої культури і славних традицій.

До уваги учасників заходу були представлені слайд-шоу "Люди щедрих сердець" та книжково-документальні виставки "Слава, і честь, і мир кожному, хто робить Добро", "Благодійники Одещини — майбутнім поколінням", "Видання ОННБ імені М. Горького, надруковані за сприяння меценатів", що розповідають про історію створення та діяльність Галереї почесних благодійників Одещини "Люди щедрих сердець".

Зустріч з благодійниками бібліотеки — це ще одна чудова нагода поспілкуватися у колі однодумців та щиро подякувати всім людям щедрих сердець за благородні поривання їхньої душі, за всі добрі справи, які вони здійснюють задля розвитку культури в Одесі, задля подальшої плідної роботи бібліотеки, а в цілому — задля розвою Української держави.

Надійшла в редакцію 3 лютого 2011 року